

Recenzja

pracy doktorskiej mgra Łukasza Tomaszuka pt. *Prawne uwarunkowania polskich i niemieckich profesjonalnych klubów piłkarskich. Analiza porównawcza przygotowanej pod kierunkiem prof. dra hab. Zbigniewa Dziubińskiego*

Przedstawiona do oceny rozprawa ma stanowić podstawę ubiegania się o stopień doktora nauk o kulturze fizycznej. Jej celem jest analiza porównawcza prawnych uwarunkowań polskich i niemieckich profesjonalnych klubów piłkarskich. Autor podjął próbę odpowiedzi na istotne z punktu widzenia nauk o kulturze fizycznej pytanie o istotę różnic i podobieństw uwarunkowań prawnych analizowanych klubów. Praca ma charakter prawniczy, a jej problematyka badawcza lokuje się zarówno w obszarze nauk o kulturze fizycznej jak i prawa.

Licząca 183 strony rozprawa składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów pogrupowanych w trzech częściach oraz z dyskusji, podsumowania i wniosków. Na uwagę zasługuje obszerna bibliografia i netografia. Jej układ jest typowy dla prac promocyjnych. Zawiera założenia teoretyczne do problematyki badań, świadczące o zapoznaniu się z opublikowanymi oraz dostępnymi w Internecie pracami związanymi z tematem rozprawy doktorskiej. Drugą część stanowią założenia metodologiczne. W części trzeciej Autor omówił prawne uwarunkowania trzech najwyższej sklasyfikowanych w sezonie 2018/19 polskich i niemieckich klubów piłkarskich oraz przedstawił wyniki badań własnych. Dysertacja zakończona jest dyskusją, podsumowaniem i wnioskami.

W pierwszej teoretycznej części (rozdziały od I do III) Autor przedstawił charakterystykę prawa oraz prawa sportowego ze szczególnym uwzględnieniem prawa w piłce nożnej. Omówił nowożytne tradycje prawne, rolę prawa we współczesnym sporcie i współczesne teorie w filozofii prawa. Zwrócił uwagę na podstawy prawne współczesnej piłki nożnej. Zajęto się również socjologiczną charakterystyką procesu profesjonalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem piłki nożnej oraz socjologiczną charakterystyką organizacji formalnych w sporcie, a szczególnie w piłce nożnej.

W drugiej części jak wspomniano wyżej, wyeksponowano założenia metodologiczne pracy, przedstawiając cel i przedmiot badań, postawiono pytania badawcze oraz dokonano charakterystyki materiału i metod badawczych. Na potrzeby badań Autor sformułował trzy główne pytania badawcze oraz do każdego z nich po sześć pytań szczegółowych. Dotyczą one problematyki organizacyjnej i prawnej. Przedstawiono i dokładnie opisano wykorzystane metody badań. Autor zastosował następujące jakościowe metody badawcze: Analizę literatury przedmiotu; analizę dokumentów przepisów prawnych klubów piłkarskich; Metody

porównawcze oraz metody idiograficzną i nomotetyczną. W przypadku przedłożonej pracy są one uzasadnione i nie budzą zastrzeżeń.

Część trzecia, najobszerniejsza zawiera opis i analizę prawnych uwarunkowań trzech najwyższej sklasyfikowanych w sezonie 2018/19 polskich i niemieckich klubów piłkarskich. Autor przedstawił w niej wyniki badań własnych, szczególnie skupiając się na analizie porównawczej.

W efekcie przeprowadzonych badań i analiz Doktorantowi udało się odpowiedzieć na postawione pytania. Na str. 65 Autor wskazał, że badania będą miały charakter nie tylko deskryptywny, ale również co ważniejsze, charakter eksplanacyjny.

W Podsumowaniu Autor stwierdził, iż pozyskane wyniki umożliwiły sformułowanie odpowiedzi w pożądanym zakresie, a także na sformułowanie dalszych wniosków, w szczególności w obszarze zarządzania polskimi profesjonalnymi klubami piłkarskimi oraz organizacji normatywnej sportu profesjonalnego w Polsce. Próba polska i niemiecka zdecydowanie różniły się w 3 z 6 wyszczególnionych, w ramach szczegółowych pytań badawczych, tj. (1) dostępnych formach prawnych, (2) strukturach właścicielskich oraz (3) oferowanych przez kluby papierach wartościowych. Autor odnotował również porównywalne względem siebie wyniki w obszarach dotyczących (4) organów działających w imieniu profesjonalnych klubów piłkarskich w Polsce i w Niemczech, a także w zakresie (5) prowadzonej przez te kluby działalności oraz (6) dostępnych rodzajach finansowania.

W ramach pierwszego obszaru, tj. form prawnych, Autor doszedł do wniosku, że w przypadku polskich profesjonalnych klubów piłkarskich występujących w najwyższej klasie rozgrywkowej katalog dostępnych form prawnych jest bardzo ograniczony, przede wszystkim ze względu na treść art. 15 Ustawy o sporcie. W ocenie Autora, stanowi to poważne niedopatrzenie ustawodawcy chociażby przez wzgląd na brak, w ramach dostępnego katalogu, spółki komandytowo-akcyjnej (będącej formalnie spółką osobową). Jak wskazują eksperci, to właśnie tego rodzaju formy prawne (w których możliwe jest profesjonalne zarządzanie podmiotem, niezależne od budowanej struktury właścicielskiej) umożliwiają realizację hybrydowej struktury korporacyjnej w profesjonalnych klubach piłkarskich, które łączą demokrację członkowską kibiców oraz inwestorów/sponsorów z realizacją komercyjnej strategii przez zarządy profesjonalnego klubu piłkarskiego.

W ramach obszaru drugiego, tj. struktur własnościowych występujących w polskich profesjonalnych klubach piłkarskich, Autor podkreślił, że aktualne struktury właścicielskie są zdominowane przez jednego głównego akcjonariusza prywatnego lub publicznego. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez Bauersa, Lammerta i Hovemanna (2019) wśród członków niemieckich klubów piłkarskich, to model oparty na zasadzie „50+1” cieszy się silnym poparciem fanów. Doktorant podkreślił, iż istotna rola fanów, zrzeszonych w ramach stowarzyszeń i zaangażowanych formalnie w strukturę własnościową uwydatnia się również w roli cichego nadzorca, który nawet nieświadomie, ale oddziałuje na zarządy profesjonalnych klubów piłkarskich, aby te podejmowały decyzje będące w interesie wszystkich stron zaangażowanych w klub.

W zakresie obszaru trzeciego, tj. oferowanych przez kluby papierach wartościowych, Autor zauważył, że polskie profesjonalne kluby piłkarskie z najwyższej klasy rozgrywkowej nie podejmują aktywności jako emitenci własnych papierów wartościowych. W Niemczech, w profesjonalnych klubach piłkarskich, aktywność na rynku papierów wartościowych jest sporadyczna jednak są podmioty, które potrafiły skutecznie przeprowadzić emisję i ich akcje dalej pozostają w obiegu.

W wyszczególnionym obszarze czwartym, dotyczącym organów działających w imieniu profesjonalnych klubów piłkarskich w Polsce i w Niemczech, Autor stwierdził, że w obydwu krajach spółki tych klubów posiadają kolegialne organy decyzyjne oraz nadzorujące aktywność tych podmiotów. Należy zauważyć, iż istnieje styczność z podobnymi, a czasem nawet identycznymi regulacjami dotyczącymi funkcjonowania organów kolegialnych profesjonalnych klubów sportowych w obydwu krajach. Jednak w zbadanych klubach sportowych charakterystycznym elementem było pozostawienie możliwości wyboru członków organów nadzorczych oraz zarządczych przez dominujących interesariuszy, którzy dodatkowo wzmacniają w ten sposób swój status w organizacji.

Ciekawym wynikiem badań jest fakt, iż występuje podobieństwo w zakresie pytania piątego, tj. prowadzonej przez zbadane kluby działalności. Widoczna jest w obydwu krajach tendencja, polegająca na tym, że profesjonalne kluby piłkarskie prowadzą różnego rodzaju działalności, nie ograniczając się jedynie do aktywności związanych ściśle ze sportem. Jednak w przypadku 2 z 3 zbadanych niemieckich klubów piłkarskich, zauważalne było bardziej szczegółowe rozdzielenie podejmowanych aktywności na podmioty operujące w grupach kapitałowych tych klubów. Autor wykazał, iż różne były również obszary geograficzne prowadzonej działalności, które w przypadku zbadanych polskich profesjonalnych klubów piłkarskich ograniczały się głównie do rynku krajowego, podczas gdy ich niemieckie odpowiedniki podejmują aktywność również na rynkach międzynarodowych.

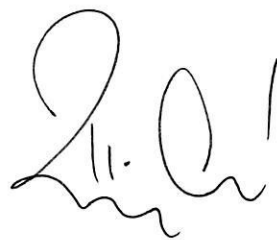
W przypadku wyszczególnionego obszaru szóstego, dotyczącego rodzajów finansowania polskich i niemieckich profesjonalnych klubów piłkarskich, Autor stwierdził, że zbadane podmioty mają dostęp do podobnych i analogicznych instytucji prawnych umożliwiających dokapitalizowanie.

Na zakończenie, z obowiązku recenzenta, poddaję pod rozwagę Autora następujące drobne uwagi krytyczne.

1. Używanie liczby mnogiej w dysertacji można zastąpić formą bezosobową lub liczbą pojedynczą, odnoszącą się wyłącznie do Autora (np. str. 10 i następne). Rozumiem, że przez szacunek dla Promotora Doktorant zastosował liczbę mnogą.
2. Nieco dyskusyjny może wydawać się sposób doboru próby do badań, może on utrudniać ocenę całej procedury całej badawczej. Chociaż jak Autor uzasadnia, dobór celowy w przypadku przedstawionych badań nie może być uznany za błędny.
3. Zdarzają się nieliczne błędy literowe, ale nie mają one znaczenia dla całości opracowania

Niezależnie jednak od poczynionych uwag krytycznych, dysertację Pana mgra Łukasza Tomaszuka **oceniam pozytywnie**. Autor wykazał się zarówno wiedzą teoretyczną w zakresie reprezentowanej dyscypliny naukowej, jak też umiejętnością formułowania problematyki badawczej oraz stosowania wybranych metod i technik badawczych, a także biegłością w sztuce pisarstwa naukowego. Dlatego, uznając, że praca spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim **wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony**.

Kraków, 10.02.2025.

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, cursive letters. The signature appears to be 'L. Tomaszuk'.